

Luottolaitoksille
Omistusyhteisöille

MÄÄRÄYS LUOTTOLAITOKSEN KIRJANPIDOSTA

Rahoitustarkastus antaa rahoitustarkastuslain 14 §:n 1 momentin nojalla seuraavan määräyksen luottolaitoksen kirjanpidosta.

1 Soveltamisala

Luottolaitoksen kirjanpito pidetään tämän määräyksen mukaisesti. Luottolaitoksen kirjanpidossa on lisäksi noudatettava kirjanpitolakia sekä sen nojalla annettuja kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksiä ja kirjanpitolautakunnan yleisohjeita, jollei tästä määräyksestä muuta johdu.

Mitä tässä määräyksessä sanotaan luottolaitoksesta, sovelletaan vastaavasti luottolaitoksen konsolidointiryhmään kuuluvaan rahoituslaitokseen. Määräystä ei sovelleta luottolaitostoiminnassa annetussa laissa tarkoitettuun palveluyritykseen.

Mitä tässä määräyksessä sanotaan tilinpäätöksestä ja tilikaudesta, sovelletaan vastaavasti Rahoitustarkastuksen määräyksessä 106.15 tarkoitettuun talletuspankin osavuosikatsaukseen ja ohjeessa 106.13 tarkoitettuun julkisen kaupankäynnin kohteena olevan luottolaitoksen osavuosikatsaukseen.

2 Liiketahtumien kirjaamista koskevat yleiset periaatteet

Poiketen kirjanpitolain 2 luvun 4 §:n määräyksistä liiketahtumat on kirjattava aika- ja asiajärjestykseen viivytyksettä päiväkohtaisesti. Kirjaukset saadaan tehdä asiajärjestyksessä päiväkohtaisina yhdistelminä.

Liiketahtumia ovat kirjanpitolain 2 luvun 1 §:n mukaisesti menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät.

Luottolaitoksiin ei sovelleta kauppa- ja teollisuusministeriön kirjanpidossa käytettävistä menetelmistä antaman päätöksen (47/1998) korjausmerkinnän tekemistä koskevaa lukua 3.

Dnro 6/410/2000

Antopäivä: 28.12.2000

Korvaa määräyksen: 106.3

Dnro 17/410/98, 8.12.1998

Voimassaoloaika: 31.12.2000

lukien toistaiseksi

Muutokset merkitty alleviivattuna 2 (5)

Mikäli liiketapahtumat on kirjattu maksuperusteen mukaan, on kirjaukset merkitykseltään vähäisten liiketapahtumien kirjauksia lukuun ottamatta oikaistava ja täydennettävä ennen tilinpäätöksen laatimista suoriteperusteen, sekä sellaisten arvopaperi-ostojen ja -myyntien ja muiden sopimusten osalta, joissa sopimusten selvitys tapahtuu sopimuksentekopäivän jälkeen, sopimuksen tekopäivän mukaisiksi.

3 Kirjanpitoaineisto ja kirjanpitoaineiston säilyttäminen

Luottolaitos saa tehdä tositteet ja kirjanpitomerkinnot koneelliselle tietovälineelle, jos ne ovat tarvittaessa saatettavissa selväkieliseen kirjalliseen muotoon niin kuin kirjanpitolain 2 luvun 8 §:ssä sanotaan.

Mikäli luottolaitos säilyttää samanaikaisesti sekä tositteet että kirjanpitomerkinnot koneellisella tietovälineellä, tulee sillä olla käytävissään kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen kirjanpidossa käytettävistä menetelmistä 1 luvun 2 §:n mukaisesti tietojärjestelmä tai menetelmä, jolla tiedot tai kirjanpitoaineistosta valitut tapahtumat voidaan tarvittaessa saattaa tarkastettavaksi ja siirtää toiselle koneelliselle tietovälineelle ilman aiheetonta viivytystä.

Luottolaitos saa soveltaa myös ennen 1.2.1998 kertyneeseen kirjanpitoaineistoon kauppa- ja teollisuusministeriön koneellisella tietovälineellä tapahtuvaa kirjanpitoaineiston laatimista ja säilyttämistä koskevan edellä mainitun päätöksen 1 luvun säännöksiä (pätöksen 4 luvun 3 §:n 2 momentti). Luottolaitoksen tulee täsmäytyksin osoittaa, että näin tallennettava kirjanpitoaineisto vastaa alkuperäistä selväkielistä kirjanpitoaineistoa.

4 Kirjanpitoaineiston säilyttäminen ulkomailla

Ulkomaisen sivukonttorin tositteet ja liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto sekä muu sellainen kirjanpitoaineisto saadaan säilyttää asianomaisessa sivukonttorissa, ottaen kuitenkin huomioon mitä kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kirjanpitoaineiston tilapäisestä säilyttämisestä ulkomailla (49/1998) määrää tietojen esittämisestä tilintarkastajille ja viranomaisille.

Kirjanpitovelvollisen Suomessa laadittu tosite saadaan viedä toiseen valtioon kirjanpidon hoitamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi niin kuin kauppa- ja teollisuusministeriön antaman päätöksen kirjanpitoaineiston tilapäisestä säilyttämisestä ulkomailla 2 §:ssä määrätään.

5 Luottotappioiden kirjaaminen

Luottolaitoksen tulee säännöllisesti tarkastella saamiskantansa luottokelpoisuuden laatua epävarmoiksi muuttuvien saamisten tunnistamiseksi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tässä tarkastelussa, joka on vähintäänkin tehtävä vuositilinpäätöksen ja

Dnro 6/410/2000

Antopäivä: 28.12.2000

Korvaa määräyksen: 106.3

Dnro 17/410/98, 8.12.1998

Voimassaoloaika: 31.12.2000

lukien toistaiseksi

Muutokset merkitty alleviivattuna 3 (5)

osavuositarkastusten laadinnan yhteydessä, on huomioitava laatimisajankohtana vallitsevat taloudelliset olosuhteet ja muut luottokelpoisuuteen olennaisesti vaikuttavat seikat.

Järjestelmien avulla on voitava jatkuvasti saamiskohtaisesti selvittää

- saamisen maksamaton pääoma (bruttomäärä)
- saamiseen aikaisempina tilikausina kohdistetut luottotappiovaraukset
- saamisen bruttomäärän mukaan laskettu korkosaaminen
- kohdistetun luottotappiovarauksen lisäykset ja peruutukset
- tilikauden aikana kohdistettua luottotappiovarausta vastaan toteutuneina luottotappioina poistetut saamiset
- tilikauden aikana suoraan toteutuneina luottotappioina poistetut saamiset sekä
- toteutuneina luottotappiona poistetuista saamisista saadut suoritukset.

Kohdistetut luottotappiovaraukset on merkittävä kirjanpitojärjestelmiin viipymättä sen jälkeen, kun peruste kirjaukseen on todettu. Kohdistetun luottotappiovarauksen tekemisestä samoin kuin saamisten poistamisesta toteutuneena luottotappiona on tehtävä kirjallinen päätös, joka on säilytettävä kirjanpitolain 2 luvun 10 §:n mukaisesti.

Kohdistettu luottotappiovaraus merkitään kirjanpitojärjestelmiin riippumatta odotettavissa olevasta vakuutuskorvauksesta. Odotettavissa oleva vakuutuskorvaus merkitään kirjanpitojärjestelmiin saamiskohtaisesti kohdistetun luottotappiovarauksen vähennykseksi siten, että kohdistetun luottotappiovarauksen bruttomäärä ja siihen kohdistettu vähennys voidaan jatkuvasti erikseen selvittää. Odotettavissa oleva vakuutuskorvaus merkitään kirjanpitojärjestelmiin edellä sanotulla tavalla, kun vahinkoilmoitus on tehty vakuutusyhtiölle ja vakuutusyhtiö on ilmoittanut vastaanottaneensa vahinkoilmoituksen.

Mikäli poistettujen saamisten perintää jatketaan, tällaiset saamiset ja niiden muutokset on rekisteröitävä siten, että ne voidaan jatkuvasti selvittää. Rekisteristä on lisäksi käytävä ilmi päätös perinnän lopettamisesta.

Saamiskannan luottokelpoisuutta on pääsääntöisesti arvioitava saamiskohtaisesti. Kuitenkin jos luottolaitos arvioi olevan todennäköistä, että jossain saamisten ryhmässä on syntynyt luottotappioita, mutta että näitä ei vielä voida kohdistaa yksittäisiin saamisiin, on näitä luottotappioita varten tehtävä ryhmäkohtaisesti kohdistettu luottotappiovaraus.

Luottolaitos voi tehdä kohdistettuja luottotappiovarauksia asiakaskohtaisesti tai asiakas/saamisryhmäkohtaisesti

Dnro 6/410/2000

Antopäivä: 28.12.2000

Korvaa määräyksen: 106.3

Dnro 17/410/98, 8.12.1998

Voimassaoloaika: 31.12.2000

lukien toistaiseksi

Muutokset merkitty alleviivattuna 4 (5)

1. tiettyyn maahan tai toimialaan kohdistuvista saamisista, joista odotetaan tappioita, jotka tilinpäätöshetkellä eivät ole kohdistettavissa yksittäiseen saamiseen taikka asiakkaaseen,
2. lukumääräisesti suuresta joukosta keskenään samankaltaisia määrältään vähäisiä saamia, jos saamisista syntyvien luottotappioiden määrä voidaan luotettavasti arvioida tilastollisia menetelmiä käyttäen.

Ryhmäkohtaisesti kohdistetuista luottotappiovarauksista on tehtävä kirjallinen päätös, jonka liitteistä ilmenevät ryhmittelyperiaatteet, ryhmästä mahdollisesti aikaisemmin tehdyt luottotappiokirjaukset ja varausmäärän laskennassa käytetty laskentamenetelmä. Päätöksestä on erillisellä kirjeellä informoitava Rahoitustarkastusta viimeistään seuraavana järjestämättömien saatavien ilmoittamisajankohtana. Ryhmäkohtaisesti kohdistettujen luottotappiovarausten määrää laskettaessa on noudatettava riittävää varovaisuutta, jolla menetelmään liittyvä alempi tarkkuustaso voidaan katsoa tulevan korvatuksi.

Ryhmäkohtaisesti kohdistettuja luottotappiovarauksia pidetään luonteeltaan saamiskohtaisesti kirjattavien kohdistettujen luottotappiovarausten esiasteena ja niin pian kun on saatavilla riittävästi tietoa luottotappioiden kohdistamiseksi yksittäisiin lainasaamisiin, ryhmäkohtainen luottotappiovaraus on korvattava saamiskohtaisesti kohdistetulla luottotappiovarauksella tai toteutuneella luottotappiolla.

Toteutuneella luottotappiolla tarkoitetaan saamisen poistamista kirjanpitojärjestelmästä ja siihen liittyvistä järjestelmistä. Saaminen tai sen osa on poistettava kirjanpidosta toteutuneena luottotappiona, kun velallisen ja mahdollisten muiden velasta vastuussa olevien osalta on todettu, että

1. yritysasiakkaan konkurssissa on tehty lopputilitys tai konkurssihallinto on antanut kertyvää jako-osuutta koskevan todistuksen
2. yksityisasiakkaalta olevan saamisen vakuudet on realisoitu ja asiakas on osoittautunut maksukyvyttömäksi vähintään yhden tuloksetoman ulosmittausyrityksen jälkeen
3. yritys- tai yksityisasiakkaan kanssa on tehty akordi tai muu sopimus tai tuomioistuimien on antanut päätöksen, jolla luottolaitos lopullisesti luopuu tai velvoitetaan luopumaan kokonaan tai osittain saamisen pääoman perimisestä, tai
4. luottolaitos on tehnyt päätöksen perinnän loputtamisesta taikka muusta syystä menettänyt oikeuden saamisen perimiseen.

Dnro 6/410/2000

Antopäivä: 28.12.2000

Korvaa määräyksen: 106.3

Dnro 17/410/98, 8.12.1998

Voimassaoloaika: 31.12.2000

lukien toistaiseksi

Muutokset merkitty alleviivattuna 5 (5)

Saamiset ja niiden koron laskentaa varten tarvittavat tiedot on säilytettävä kirjanpitojärjestelmissä siihen saakka, kunnes saaminen poistetaan toteutuneena luottotappiona.

6 Taseen ulkopuolisten erien kirjaaminen

Luottolaitoksen antamat takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset mukaan lukien korko-, valuutta- ja osakejohdannaiset sopimukset ja muut johdannaiset on rekisteröitävä siten, että ne ja niiden muutokset voidaan jatkuvasti selvittää. Suojaustarkoituksessa tehdyt sopimukset on rekisteröitävä siten, että suojaustarkoitus sekä se, mitä eriä niillä on tarkoitus suojata, voidaan jatkuvasti selvittää. Tällaiset rekisterit on säilytettävä niin kuin kirjanpitolain 2 luvun 10 §ssä säädetään.